

Evlilik, Evlilik Uyumu ve Evlilik İlişkisi Geliştirme Kuramları Üzerine Derleme

Büşra Ökten | <https://orcid.org/0000-0002-7396-0622> | busraokten@gmail.com

Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Öz

Evlilik hem iki bireyin hayatını birleştirmesi olan hem de aynı zamanda toplumsal düzenin yeniden üretildiği, kültürel normların nesilden nesile aktarıldığı ve sosyal konumların şekillendiği çok katmanlı bir kurumdur. Tarihsel olarak çeşitli kültürlerde farklılık gösterse de, evlilik kurumu genel olarak sosyal, hukuki ve psikolojik işlevler üstlenmiştir. Modern toplumlarda ise evlilik kurumu, kişisel tercihlerin ötesinde aile yapısını, ekonomik hak ve sorumlulukları, toplumsal dayanışma şekillerini düzenleyen bir yapı olarak kabul görmektedir. Bu çok boyutlu yapı, özellikle evlilik uyumunu esas kabul ederek ilişki doyumu, sürdürülebilirlik ve toplumsal hafıza gibi kavramlarla yakından ilişkilidir. Evlilikte rol ve sorumluluk paylaşımı, duygusal bağın korunması, çiftlerin karşılıklı beklentilerinin dengelenmesi yalnızca fertlerin değil aynı zamanda ailenin işlevselliğini ve kuşaklar arası aktarımında doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, evlilik uyumu hem evliliğin kalitesini hem de toplumsal dayanıklılığını gösteren temel bir kavramdır. Çalışmamızın amacı evlilik, evlilik uyumu ve aile kavramlarını çok yönlü şekilde araştırarak literatür taraması yapmaktır. Araştırma kapsamında yerli ve yabancı literatürde evlilik ve evlilik uyumu kavramları tekrara girmeden araştırılmış aile kavramıyla harmanlanarak aile ile ilgili mevcut literatürdeki kuramlar incelenmiştir. Evlilik kuramlarının literatürde incelenmesi sonucunda kuramların her birinin kendi temel çerçevesinde evlilik uyumu yaklaşımları olduğu gözlemlenmiştir. Her kuramda evlilik uyumu ile ilgili sebep, sonuç öneriler açıklanmıştır. Bütün bu kavramlar çerçevesinde evlilik uyumu kendi kültürel, geleneksel en uygun düzleminde her toplumun kendi değerleriyle en sağlıklı şekilde oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Aile, Evlilik Kuramları, Aile Kuramları.

Atıf Bilgisi

Ökten, Büşra. (2025). Evlilik, Evlilik Uyumu ve Evlilik İlişkisi Geliştirme Kuramları Üzerine Derleme. *Aile Dergisi*, 3/1, 1-30.

<https://doi.org/10.70348/aile.2025.11>

Geliş Tarihi	27.04.2025
Kabul Tarihi	12.05.2025
Yayım Tarihi	30.06.2025
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme Bu çalışma Prof. Dr. Faruk TAŞÇI danışmanlığında 06.07.2022 tarihinde tamamladığımız “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın Evlilik Öncesi Eğitim Programlarının Evlilik Uyumu Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır (İstanbul Üniversitesi, İstanbul/Türkiye, 2022). Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Etik Beyan	
Benzerlik Taraması	Yapıldı – İntihal.Net
Etik Bildirim	dergi@isavak.org
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Review on Theories of Marriage, Marital Harmony and Marital Relationship Development

Büşra Ökten | <https://orcid.org/0000-0002-7396-0622> | busraokten@gmail.com

Dr., Istanbul Medeniyet University, Faculty of Educational Sciences,
Department of Educational Sciences, Istanbul, Türkiye

Abstract

Marriage is a multi-layered institution that unites the lives of two individuals, while also reproducing social order, transmitting cultural norms from one generation to the next, and shaping social positions. Although it has varied across cultures throughout history, the institution of marriage has generally served social, legal, and psychological functions. In modern societies, the institution of marriage is recognized as a structure that regulates family structure, economic rights and responsibilities, and forms of social solidarity beyond personal preferences. This multidimensional structure is closely related to concepts such as relationship satisfaction, sustainability, and social memory, particularly by prioritizing marital harmony. The sharing of roles and responsibilities in marriage, the preservation of emotional bonds, and the balancing of mutual expectations between spouses directly affect not only the individuals but also the functionality of the family and intergenerational transmission. In this context, marital harmony is a fundamental concept that indicates both the quality of marriage and social resilience. The aim of our study is to conduct a literature review by researching the concepts of marriage, marital harmony, and family in a multifaceted manner. Within the scope of the research, the concepts of marriage and marital harmony were investigated in local and foreign literature without repetition and were combined with the concept of family to examine the existing theories in the literature related to family. As a result of examining marriage theories in the literature, it was observed that each theory has its own approach to marital harmony within its own framework. In each theory, the causes and consequences of marital harmony are explained. Within the framework of all these concepts, marital harmony is formed in the most appropriate cultural and traditional context of each society in the healthiest way possible, in line with its own values.

Keywords: Marriage, Family, Marriage Theories, Family Theories.

Citation

Ökten, Büşra. (2025). Review on Theories of Marriage, Marital Harmony and Marital Relationship Development. *Aile Journal*, 3/1, 1-30.

<https://doi.org/10.70348/aile.2025.11>

Date of Submission	27.04.2025
Date of Acceptance	12.05.2025
Date of Publication	30.06.2025
Peer-Review	Double anonymized - Two External This article is extracted from my doctoral thesis dissertation entitled “Ministry Of Family And Social Services's Evaluation of Pre-Marriage Training Programs In Terms of Marriage Compliance”, supervised by Prof. Dr. Faruk TAŞÇI (İstanbul University, İstanbul/Türkiye, 2022).It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Ethical Statement	
Plagiarism Checks	Yes - İntihal.Net
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	dergi@isavak.org
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Giriş

Evlilik, yalnızca iki bireyin birlikteliğinden ibaret olmayan, aynı zamanda toplumsal düzenin yeniden üretildiği, kültürel normların sürdürüldüğü ve sosyal rollerin şekillendiği çok katmanlı bir kurumdur (Howe, 2017). Farklı kültürlerde biçimsel olarak çeşitlilik gösterse de, evlilik ilişkisi evrensel düzeyde sosyal, hukuki ve psikolojik işlevler yüklenmektedir (Cherlin, 2004). Nitekim modern toplumlarda evlilik, bireysel tercihlerin ötesinde, aile yapısını, sosyal dayanışma biçimlerini ve ekonomik sorumlulukları düzenleyen bir yapı olarak değerlendirilmektedir (Stanley vd., 2006). Bu çok boyutlu yapı, özellikle evlilik uyumu kavramını merkeze almak suretiyle ilişki doyumu, sürdürülebilirlik ve toplumsal istikrar gibi konularla doğrudan ilişkilendirilmektedir. Evlilikte karşılıklı beklentilerin yönetilmesi, rollerin paylaşılması ve duygusal bağın korunması, sadece bireylerin psikolojik iyi oluşunu değil, aynı zamanda aile içi işlevselliği ve kuşaklar arası devamlılığı da etkilemektedir (Fincham & Beach, 2010).

Evliliklerin devamlılığının en temel faktörü olan evlilik uyumu, çiftlerin ilişkilerinden memnun olma hali olarak tanımlanmaktadır (Bedir Akpınarlı & Eryücel, 2024; Majedi & Majidi, 2025). Stanley vd. (2006)'ya göre, evlilik uyumu bağlamında evlilik birliğinin devamlılığı, bu müessesenin kuruluş aşamasında bireylerin evlilik ve ilişkiler konusunda yeterli bilgi, beceri ve hazırlığa sahip olmalarıyla da ilişkilidir. Evlilik uyumu, evlilik birliğinin sürdürülebilirliği ve bakış açısından önemli bir durumdur. Türkiye’de artan boşanma oranları göz önünde bulundurulduğunda evlilik uyumunun sürekliliği büyük önem arz etmektedir. Evliliklerin sağlıklı devamlılığı için bu kavramın merkezinde çalışmalar yapılması ve bu çalışmaların uygulamaya konması faydalı olacaktır.

Bu çalışmada evlilik, evlilik uyumu ve aile kavramları kuramsal düzeyde ele alınmakta; ilgili literatür temelinde açıklanmaktadır. Kavramlar arası ilişkiler değerlendirilerek alan yazındaki temel yaklaşımlar ortaya konmuştur. Çalışmanın son bölümünde ise, evlilik ve ailenin sürekliliğini sağlamaya yönelik geliştirilen güncel kuramlar kuramsal bir perspektifle incelenmiş ve bu kuramların evlilik kurumuna katkı sağlayan yönleri açıklanmıştır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiş bir literatür tarama araştırmasıdır. Araştırmanın temel amacı, evlilik, evlilik uyumu ve aile kavramlarını teorik çerçevede inceleyerek, bu kavramlarla bağlantılı başlıca kuramları karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Bu kapsamda konu ile alakalı olan yerli ve yabancı hakemli dergilerdeki makaleler, tezler ve kuramsal kitaplar güncel akademik kaynaklar sistemli şekilde incelenmiştir. Çalışma kapsamında incelenen belgeler içerik analizi yöntemiyle temalara ayrılarak evlilik ve aile kuramları, sistem kuramı, yapısal kuram, bilişsel-davranışçı kuram gibi temel başlıklar altında gruplandırılmıştır. Verilerin sistematik şekilde çözümlenmesiyle kuramların temel kavramsal yaklaşımları ve evlilik uyumuna katkı düzeyleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu yönüyle araştırma, alan yazındaki kuramsal yaklaşımları bir arada sunarak bütüncül bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

1. Evlilik, Evlilik Uyumu ve Aile Kavramlarına İlişkin Literatür Taraması

1.1. Evlilik

Toplumun en küçük yapıtaşı olan ailenin kurulmasının temeli olarak tanımlanan evlilik; en sade haliyle sosyal, dini, siyasi ve birçok anlamda aynı haklara sahip kadın ve erkek arasında yapılan bir sözleşmedir (Pehlivan, 2006). Evlilik, bireylerin sosyal ve hukuki sorumluluklar üstlenerek, toplumun kurallarına uygun biçimde hayatlarını birleştirmeleri ve aile kurarak birlikte yaşamaya başlamalarıdır (Yılmazçoban, 2009). Evlilik kavramı çok yönlü olarak değerlendirildiğinde tarihsel, toplumsal, sosyal, hukuk, kültürel farklılık ve bireysel yönleri olan çok katmanlı bir olgudur. Evlilik tarihsel açıdan ilk olarak tarihte Mısır'da M.Ö. 2000 yıllarında başlamış, toplum düzen, kültür ve geleneklerinin devamlılığını, yeni nesillerin bakım ve eğitimini sağlamakla görevli bir kurum olarak devlet tarafından onaylanmıştır (Özgül, 2000). Evliliğin yasal anlamda eski zamanlardan itibaren günümüze kadar korunan bir yapı olduğunun kanıtı Babil'de Hammurabi'nin çıkardığı 252 maddelik yasanın 64 maddesi aile ve evlilik ilişkilerini içermesidir (Özgül, 1996).

Evlilik, esas itibarıyla toplum tarafından kabul edilen kadın ve erkek arasında oluşturulan bir ilişki türünü ifade etmektedir. İlişkinin toplum tarafından kabul edilmiş belirli kalıplar içinde gerçekleşmesi de evliliğin toplumsal ve sosyal bir

kurum olarak ele alınıp incelenmesini sağlamaktadır (Aktaş, 2009). Evlilik yoluyla iki kişi arasındaki ilişkinin toplumsal olarak kabul edilmekte ve aralarındaki ilişkinin onlara hem kişisel hem de toplumsal haklar kazandırmaktadır. Ayrıca evliliğin her aşamasında önceden toplum tarafından belirlenmiş olan söz, nişan merasimleri gibi çeşitli ritüeller ve gelişen akrabalık ilişkileri yoluyla, toplumsal normların belirgin düzenleyiciliği görülmektedir. Bu nedenle evlilik sadece bireysel bir süreç, bir biyolojik yeniden üretim ve cinsel birliktelik olarak değerlendirilmemektedir (Beşpınar, 2014).

İnsan gruplarının hayatları boyunca yaşayarak uyguladıkları ve geliştirdikleri sosyal ve kültürel öğelerle yüklü bir kavram olan evlilik, farklı değer yargılarıyla yüklü olduğundan kültürler arası farklılık göstermektedir. Nitekim her toplum kendi yapısına göre evlilik normlarını kendi oluşturmaktadır (Sarı, 2017). İnsanlar, her dönem kendi ihtiyaç ve yaşam şartlarına göre evliliği tanımlamış ve böylece pratik hayatta kurumsallaştırmışlardır (Süleymanov, 2009). Evlilik, kültürden kültüre farklılık gösterse de, pek çok toplumda geleneksel olarak yerleşmiş ve hâlen resmi olarak tanınan bir birliktelik biçimi olarak kabul edilmektedir. Bu yönüyle evliliğin, toplumların sosyal yapısını destekleyen önemli kurumlardan biri olduğu söylenebilir (Tarhan, 2012).

Evliliğin diğer bir yönü ise aile kurmak ve neslin devamını sağlamak için iki insanın kalıcı bir beraberlik niyetiyle bir araya gelmesidir. Bu beraberliğin neticesi olarak evlilikte çiftler, birbirlerine ve çocuklarına karşı ortak sorumluluklarını yerine getirmeye söz vererek birbirine bağlı birçok sistem oluşturmaktadırlar (Saxton, 1982). Tüm diğer ihtiyaçların yanı sıra temel hedefi nesillerin devamını sağlamak olan evlilik, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirmek için uzun vadeli bir taahhütte bulunmalarına yardımcı olabilecek yasal ve sosyal bir kurumdur (Pollak, 2015). Kurumsallaşmış bir yol, bir ilişkiler sistemi olan aynı zamanda bir kadın ve bir erkeği “karı-koca” olarak birbirine bağlayan evlilik, devlet nezdinde kontrol, hak ve yetkisi bulunan resmi bir ilişki biçimidir. Evlilik vasıtasıyla hem eşlerin hak ve yükümlülükleri hem de doğacak çocukların hak, özgürlük ve statüleri güvence altına alınmaktadır. Ayrıca evlilik soy devamı dışında cinsiyet rollerinin ve iş paylaşımının düzenlenmesi, cinsel yaşamın sağlıklı olarak planlanması, ekonomik üretim ve tüketim etkinliklerinin düzenlenmesi gibi temel görevleri de bulunmaktadır (Özgüven, 2014).

Farklı cinsten iki kişinin hayatlarının geri kalanını devlet eliyle birleştirerek, birlikte yaşamaya karar vermesi neticesinde kurulan biyo-psiko-sosyal bir

kurum olan evlilik yoluyla kurulan ailede bireyler üreme, sevme-sevilmeme, bağıllık, güven, sevgiyi paylaşma, bağımlı ve bağımsız olma, ait olma, statü edinme, çocukların bakımı, gelişimi, eğitimi, korunma, barınma, toplumsal töre ve ideallerin yeni kuşaklara aktarılması, kazanılan mal ve mülkün intikali gibi hem bireylerin biyolojik, sosyal ve psikolojik hem de motivasyonel ihtiyaçlarını karşılayarak dünyaya yeni nesiller yetiştirilmektedir (Gültekin ve Parlar, 2019). Birçok toplumda evlilik, temelde samimiyet ve dostluğun var olduğu, çocukların güvenli bir şekilde yetiştirildiği, sağlıklı cinsel birliktelik sağlanan, duygusal gelişim kurumları olarak kabul edilmektedir (Yavuzer, 2012).

Nitekim başka bir bakış açısı ile farklı çıkarılara sahip iki kişinin birlikteliğini içeren evlilik, arzu, ihtiyaçlar, sosyal norm, sosyal kural ve kanunlarla şekil verilen, bireylerin gelişimlerini ve kendini gerçekleştirmelerini önemli ölçüde etkileyen özel bir oluşumdur (Kalkan ve Ersanlı, 2008). Evlilikte başarılı olmanın anahtarı sabırlı olup, iletişim kanallarını iyi kullanmaktır (Glasser ve Glasser, 2007). Evlilik bireylerin yaşam doyumları ve kişisel tatmin gibi pek çok alanını etkilemekte, mutlulukları, zorlukları, sevinçleri ve faydalarıyla evlilik toplumun büyük bir kısmı tarafından nihai bir hedef olarak görülmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013). Ayrıca evlilik kişinin hayatını düzenli yaşaması ve bunun sonucu olarak da bireylerin toplumsal kurallara kolaylıkla uymasını sağlamaktadır (Bacanlı, 2001).

Evlilik görüldüğü şekilde tarihsel, toplumsal, sosyal, hukuk, kültürel farklılık ve bireysel gibi çok yönü bir kurumdur. Son yıllarda özellikle batı toplumlarında nikahsız birliktelikler yaygınlaşmış olsa da evlilik bütün dünya toplumlarında hala birinci sıradaki değerini korumaktadır. Nitekim evlilik ve aile olgusu hakkında eleştiriler yapılmasına rağmen, çoğunluk mutluluk veya sıkıntılarıyla birlikte evliliği öncelikle tercih etmektedir (Şener ve Terzioğlu, 2002).

1.2. Evlilik Uyumu

Birlikte yaşamanın resmi ifadesi olan evliliğin sürekliliği için evlilik uyumu kavramı da büyük önem arz etmektedir. Evlilik, iki farklı bireyin bir araya gelerek hayatlarını paylaştıkları anlamlı bir ilişki biçimidir (Erbek, 2005). Bu ilişkinin kaliteli ve uzun ömürlü olabilmesi ise büyük ölçüde evlilik uyumuna bağlıdır. Evlilik uyumu kavramı, karşılıklı etkileşim halinde olan, kendi evliliklerini ve ailelerini ilgilendiren konularda ortak karar alabilen, yaşadıkları sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin uyumu olarak

tanımlanmaktadır (Kara, 2021; Akpınar ve Kırhoğlu, 2020). Evlilikte mutluluk, huzur, doyum ve beklentilerin gerçekleşmesi, ancak karşılıklı yeterli uyum ile mümkündür (Erbek, 2005).

Yapılan araştırmalar incelendiğinde çeşitli toplumsal, psikolojik, bireysel ve demografik faktörlerin evlilik uyumuna etki etmesinden dolayı evlilik uyumu kavramı ile ilgili farklı tanımlamalara ulaşılmaktadır (Bedir Akpınarlı & Eryücel, 2024; Hashemi vd., 2024; Liu vd., 2024). Yapılan araştırmacılara göre evlilik uyumu çiftler arasında aynı zamanda evliliğe dair hissedilen memnuniyet, cinsel doyum, mutluluk hissi, olumlu iletişim ve tekrar evlenme durumu olsa yine aynı kişi ile evlenmeyi tercih etmek gibi eşlerin birbirlerine dair olumlu duygu ve düşünceleri şeklinde duygusal bir çerçevede ifade edilmektedir (Uzel, 2015; Santos vd., 2024; Didehban & Mohebi Nouredinvand, 2025; Güleç & Uzun, 2024). Başka bir tanımda ise evlilik uyumu bireylerin birbirlerine karşı gösterdikleri sevgi, saygı, karar almada eşitlik, problemlerini uzlaşmacı bir çerçevede çözebilen hem kişisel hem de dışsal etkilerle elde edilen psikolojik tatmin şeklinde daha eşitlik odaklı olarak ifade edilmektedir (Güngör, Tortop, 2018). Diğer bir bakış açısıyla evlilik uyumu evliliğin maddi yönüne vurgu yaparak finansal konularla baş etmek, eşin ailesi ile iyi anlaşmak, akrabalar gibi konularda ortak karar alabilmek, ilgi alanları ve değerler açısından kısmen benzeşmek, yakınlık göstermede uyum içinde olmak, evlilik hakkında ise az şikâyetle bulunmak olarak tanımlanmaktadır (Ünal ve Akgün, 2019).

Diğer bir açıdan ise evlilik uyumu sorun çözme yeteneği ve günlük rutinler içinde değişen koşullara uyum sağlamaktır (Spainer, 1976). Birbirleri ile aktif iletişim kurabildikleri, çatışmaların nadir olduğu, evliliğin temel alanlarında ise çok fazla çözümsüzlük yaşamayan kişilerin evlilikleri uyumlu olarak görülmektedir (Sabatelli, 1988).

Öte yandan evlilik uyumu ile benzer kavramlar da çeşitli şekillerde kullanılmaktadır. Evlilik uyumu ile evlilik doyumu, evlilik kalitesi ve nadir olarak da evlilik mutluluğu kavramları aralarında bazı benzerlikler olmasından dolayı birbirlerinin yerine sıklıkla kullanılabilir. Evlilik uyumu ve evlilik doyumu kavramları farklı biçimlerde tanımlanıp, ölçeklenirken, ilgili literatürde bu kavrama ait on iki farklı tanımla karşılaşmıştır. Farklı tanımlar olmakla birlikte, evlilik doyumu kavramında çiftlerin ayrı ayrı evlilik doyumları, evlilik uyumunda çiftlerin birlikte evliliğe karşı oluşan hissiyatları incelenmektedir. Evlilik kalitesi ise; bireylerin evliliklerinin kalitesine dair algıyı ifade etmektedir

(Kurt, 2018). Aslında birbirlerinin yerine kullanılabilen bu kavramlardan bir diğeri olan evlilik mutluluğu ise bireylerin evliliklerinde algıladıkları kişisel mutluluğu ifade etmektedir (Batıgün ve Sunal, 2017).

Nitekim bir evliliğin zorunlu ve gönüllü işlevlerinin devamlı olması olan evlilik uyumu, eşlerin uyumlu birliktelikleri sonucunda evlilik yaşamından duydukları memnuniyeti ve mutluluğu ifade etmektedir (Tutarel ve Çabukça, 2002). Farklı kişilik özelliklerine ve yaşantılara sahip olan bireylerin evlilikte mutlu olabilmek için birlikte uyum gösterme ve bütün olma süreci sonucunda evlilikte uyum oluşmaktadır (Şener ve Terzioğlu, 2008). Yani evlilik uyumu, aslında eşlerin ayrı ayrı duyguları değil, eşlerin birbirleri arasında mevcut bulunan ilişkinin olumlu olması durumudur (Yılmaz, 2001). Nitekim dengeli ve mutlu bir evlilikte çiftlerin karakterlerinin birbirlerini tamamlayıcı olduğu, bunun için çiftlerin ilişki kurmada, cinsellikte, sosyal ve psikolojik olarak büyük oranda uyum içinde olmaları gerektiği beklenmektedir (Kır, 2011).

Evlilik uyumunun, kişilerin evliliklerinin daha sağlıklı sürmesine olan katkısından dolayı toplumsal anlamda da büyük faydaları bulunmaktadır (Açık, 2008). Tüm tanımları özetleyen bir söylemle evlilik uyumu, çiftlerin uyumlu birlikteliklerinin sonucu olarak evliliklerinde hissettikleri memnuniyet ve mutluluk olarak tanımlanabilmektedir (Akar, 2005).

1.3. Aile

Evlilik ve aile kavramları birbirlerinden ayrı düşünülemeyen eş değer kavramlardır. Aile, karşı cinsten iki yetişkin bireyin içinde buldukları toplumda var olan yasal ve geleneksel normları yerine getirerek kurdukları psikolojik, biyolojik, sosyolojik ve daha birçok fonksiyonları olan bir kurum olarak tanımlanmaktadır (Sarıcı, 2016). Evlilik ve neticesinde oluşan aile kurumunun sağlıklı bir şekilde devamlılığını, sağlıklı bireyler yetiştirme ortamını ve içerisinde yaşayan bireylerin maddi manevi huzurunu, mutluluğunu yansıtan evlilik uyumu ve aile kavramı birlikte anılan en temel kavramdır. Aile kurumunun devamı, ortam kalitesi ya da birliğinin bozulması, evlilik uyumu ya da uyumsuzluğuyla birinci dereceden bağlantılı olup, evlilik uyumu bahsinde değerlendirilmesi gerekmektedir (Kır, 2011).

Ailenin temel işlevlerine baktığımızda insan neslini üretmek, ekonomik ihtiyaçları temin etmek, statü kazandırmak, çocukların gelişimini sağlamak, din

eğitimi, bos zaman verimli kullanımı, aile üyelerinin birbirini koruması, hanede sevgi ortamı yaratmak ve cinsel doyum sağlamak gibi yedi temel işlevi olduğu görülmektedir. Bu işlevleri kategorize etmek gerekirse aile, neslin devamını sağlayan, iletişimin kurallarla yapıldığı, toplumdaki değerleri nesiller arasında aktaran hukuksal, ekonomik, psikolojik, toplumsal yönleri olan bir yapıdır (Sarıcı, 2016; Ahmed, 2024; Nwanmuoh vd., 2024; Balogun & Aruoture, 2025).

Hukuki yönüyle aile, kan bağıllığı, evlilik gibi yasal yollarla, birbirleri arasında akrabalık ilişkisi kurulan ve genellikle birlikte aynı evde yaşayan bireylerden oluşan, kurulmasıyla çeşitli hukuki hak ve sorumluluklar barındıran bir topluluktur. Psikolojik yönüyle kişilerin ihtiyaç duydukları sevgi, ilgi, saygı, hoşgörüyü bulabilecekleri tek en doğal yer olan aile (Bulut, 1992), birbirleri arasında sevgi ve duygu öğeleri bulunup aynı zamanda, biyolojik, sosyolojik ve psikolojik temeller bulunan bir topluluktur.

Toplumsal yönüyle aile ise, sosyal bir varlık olan insanoğlunun evlenmeyle kurduğu en temel toplum birimidir (Beyoğlu, Atlı, 2014). Nesil yetiştirme yönüyle aile ise; kişinin doğduğu andan itibaren evlilik veya evlat edinme yoluyla birbirleriyle bağlantılı duruma gelen, bir arada hayatlarını sürdüren en az kişi sayısının iki olduğu (Günindi, Giren, 2011), yetişkinlerin çocuklarının her türlü gelişiminden sorumlu olduğu bir topluluktur (Giddens, 2000). Aile tanımında en mühim noktanın toplumsal hayat için ailenin vazgeçilemez bir olgu olduğu gerçeği kabul edilmektedir (Bayer, 2013). Evlilik uyumu bağlamında aile kavramı insanlık tarihi boyunca çok çeşitli aile yapıları odağında farklılaşmış olsa da ailenin, kişilerin ve toplumun gelişiminde çok mühim yeri olan sosyal bir olgu olduğu durumu hala aynı kalmıştır (Bayer, 2013).

2. Aile ve Evlilik Kuramları

Aile ve evlilikle ilgili olarak birbirini tamamlayan aynı zamanda iç içe geçmiş, birbiriyle bağlantılı pek çok kuram ve teori bulunmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde aile ve evlilikle ilgili kavram ve değişkenleri içeren kuram ve yaklaşımlara yer verilmiştir.

2.1. Sistem Kuramı

Murray Bowen tarafından geliştirilen Sistem Kuramı, aileyi bir bütün olarak ele alır ve bireylerin davranışlarını aile içindeki karşılıklı etkileşimlerle açıklar. Bu

yaklaşımına göre bireysel sorunlar, sistemin genel işleyişinden bağımsız değerlendirilemezler (Bowen, 1993). Sistem kuramı, ailenin karmaşık yapısının açıklanmasında sistematik bir yaklaşım getirmiştir. Bu yaklaşım aileyi bütünsel olarak ele almakta üretim, fiziki ihtiyaçların karşılanması, çocukların sosyal ihtiyaçları, iktisadi gereksinimler gibi ailenin temel görevlerini tanımak, iç ve dış etkenlerin aileyi etkilemesiyle ailenin yaşadığı süreçleri idrak etmesini sağlayan iki temel alana odaklanmaktadır (Hallaç ve Öz, 2014). Bu yaklaşım sistemdeki bireylerin birbirlerine duygusal görevleri, karı-koca arasındaki sorumluluk paylaşımı, aile dışı olguların aile yapısına olan etkileri, farklı karakteristik yapıya ve kişilik özelliklerine sahip olan karı-kocanın birbirlerinin duygu, düşüncelerine değer vermeleri gibi faktörlerin karı-koca arasındaki evlilik ve ilişkiyi olumlu veya olumsuz etkilediğini ifade etmektedir (Sat, 2020). Sonuç olarak; bireyi tanımının en iyi yolunun içerisinde olduğu bünyeyi incelemek olduğunu ifade eden sistem kuramı aileyi adeta bir mekanik işleyiş olarak görmekte ve sistemde bozulan bir bölümün tüm organizmayı etkileyeceğini savunmaktadır. Sistem kuramına göre özellikle karı- koca arasında yaşanan bir sıkıntı tüm sistemi etkilemekte ve tüm mekanizma bozulmaktadır.

Aile Sistemleri Kuramı, aileyi bir duygusal birim olarak gören ve bireylerin davranışlarını bu sistem içerisindeki etkileşimler çerçevesinde açıklayan bir yaklaşımdır (Bowen, 1993). Bowen (1993) göre bireyin psikolojik işlevselliğinin, aile içindeki farklılaşma düzeyiyle yakından ilişkilidir.

Bowen'e (1993) göre birbirine bağımlı sistemlerden oluşan aile sisteminde üyesi olan herkes birbiriyle bir şekilde bağlantılıdır. Sistemin her üyesi diğer herkesi etkilemektedir. Sistemdeki bir bireyde oluşan değişim, tüm sistemi etkilemektedir (Nazlı, 2020). Bir aileyi tanımak için üç kuşak aktarılan duygu ve ilişki bağları incelenmelidir. Kurama göre aile duygusal bir birim olarak kavramsallaştırılmış ve nesilden nesile iç içe ilişkiler ağı olarak aktarılmıştır (Çakıcı, 2016).

Bowen'e göre ailemiz her daim bizimle olacaktır. Yaşamlarımızda tamamlanmayı bekleyen en önemli şey anne babaya olan duygusal bağın çözümlenmesidir. Kendi sıkıntılı ruh hallerini çocuklarına yansıtan ebeveynler çocuklarından da aynı şekilde geri dönüş alırlar (Nichols, 2013). Kavrama göre aile sistemi geçmiş kesişimlerden oluşan, birbirine bağlı üçgenlerden oluşan bir duygusal sistemdir. Bu üçgenler duygusal yoğunluğu etkileyerek, aile sistemine kararlılık sağlamaktadırlar. Ayrıca sistemin diğer parçası olan kendini

farklılaştırma ise kişinin mental ve duygusal becerilerini ayırt etme becerisi sayesinde kişi hem farkındalığını geliştirmiş olacak hem de sağlıklı birliktelikler sağlamış olacaktır (Çakıcı, 2016). Sonuç olarak Bowen aile sistemleri kuramı aileyi kuşaklar boyu değerlendirmekte ve fertlerin yaşadıkları evlilikleri geçmişin duygu aktarımına bağlamaktadır.

2.2. Yapısal Kuram

Salvador Minuchin tarafından geliştirilen Yapısal Aile Kuramı, aile yapısı içindeki alt sistemler, sınırlar ve roller üzerinde durur. Minuchin'e göre sağlıklı işleyen ailelerde roller net ve sınırlar esnek ama belirgindir (Minuchin, 2018). İnsanların toplumda birbiri ile etkileşim halinde yaşadıkları görüşüne dayanan yapısal kuram, ailenin içerisinde yaşadığı toplumla olan etkileşimini, ailenin çok yönlü fonksiyonlarını ve yapısını incelemektedir (Sat, 2020). Aileler alt sistemlerin iyi çalıştığı, alt üyelerin kendilerine ait sorumluluklarının yerine getirildiği ya da getirilmediği aileler olarak fonksiyonel aileler ve fonksiyonel olmayan aileler olarak ikiye ayrılır (Üstündağ, 2014). Sistem birinin diğeriyle sorunsuz ilişkisinden doğan yapı iken, yapı ise alt sistemleri kurgulayan sistemin rutin ilişkilerin oluşmasına sebep olan eylemsellik kalıplarıdır (Özabacı ve Erkan, 2017). Bu kuramın en ciddi iddiası, bir kişinin yapısı en gerçek şekilde ancak aile ortamında ayrıntılı incelenerek anlaşılabilir. Toplum ile sürekli etkileşim halinde olan aile, fertlerin ilişkilerinin içeriği ve bu sosyal yapı işleyişinde değişikliklere sebep olmaktadır (Sat, 2020). Sonuç olarak; sistem kuramının geliştirilmiş hali olan yapısal kuram, aileyi kendi içerisinde alt sistemleri olan kompleks bir yapıya benzetmekte ve alt sistemlerin işleyişindeki değişimin aileyi etkilediğinden bahsetmektedir.

2.3. Davranışçı Kuram

Neil Jacobson ve Gayla Margolin tarafından geliştirilen Davranışçı Çift Terapisi, çiftlerin ilişkilerindeki problemleri azaltmak ve olumlu davranışları artırmak üzerine odaklanır. Bu kuram, davranış değişikliğiyle ilişkisel doyumu artabileceğini savunur (Jacobson & Margolin, 2019). Davranışçı aile yaklaşımına göre tüm davranışlar insanlar tarafından öğrenilmektedir. Toplumun en küçük sosyal yapısı olan aile davranışların öğrenildiği, pekiştirildiği en temel kurum olduğundan ailede pekiştirilen her türlü davranış, daha fazla ödül yol açmadıkça eski davranış rutinine devam eder, işlevsel olmayan bir davranış

değiştirilip, yeni işlevsel davranış örüntülerinin yerleştirilmesi isteniyorsa, kişiler olumsuz pekiştireçlerden daha hızlı ve etkili sonuç veren olumlu pekiştireçlerle desteklenmelidir (İkizoğlu, 2019). Tüm davranışlar doğuştan değildir ve ancak öğrenilerek ailede pekiştirilir. Kuram ana odaklanmakta, bireyin kendisiyle çalışılması gerektiğini düşünmektedir (Demirbilek, 2016). Ancak davranışın yalnızca pekiştirme ilkeleriyle açıklanamayacağı noktasında Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı devreye girmektedir. Bandura (1977), bireylerin davranışları doğrudan deneyimle değil; aynı zamanda model alma, gözlem ve taklit yoluyla da öğrendiğini ileri sürmektedir. Bu bakış açısı, davranışçı çift terapisinin yalnızca davranışsal değişim tekniklerine değil, aynı zamanda çiftlerin birbirlerinden öğrendikleri etkileşim kalıplarına da odaklanması gerektiğini düşündürmektedir. Örneğin, evlilik içinde duygusal uzaklaşma ya da eleştirel konuşma biçimleri yalnızca bireysel tercihlerin sonucu değil, eşin tepkileri gözlemlenerek öğrenilen ve zamanla otomatikleşen sosyal davranış kalıplarıdır. Bu noktada sosyal öğrenme, davranışçı çift terapisinin “neyi değiştirmeli” sorusuna değil, “davranış nasıl kazanıldı” sorusuna da açıklık getirme potansiyeline sahiptir.

2.4. Bilişsel Davranışçı Kuram

Bilişsel Davranışçı Kuram (BDT), bireylerin düşünce kalıplarının (bilişlerin) duygularını ve davranışlarını etkilediğini savunur. Bu kuram, Aaron T. Beck (1979) tarafından bireysel terapide geliştirilmiş; sonrasında aile ve evlilik terapisine Baucom vd. (2008) tarafından uyarlanmıştır. Kurama göre kişiyi yaşadığı bilişsel süreçler, ailenin genel halini belirlemektedir. Kurama göre ailede eğer bir işlevsizlik varsa, problemler geçmiş kaynaklı aile bağlarının etkisiyle oluşmuştur (Gladding, 2014). Bilişsel kurama göre bireyin bilişsel yapısı, otomatik inançlar, temel inançlar ve ara inançlar olarak üçe ayrılır (Yıldız, 2020). En temel olumsuz temel inançlar yetersizlik, beceriksizlik, sevilmemeye, güçsüzlük, dayanıksızlık inançlarıdır. Ara inançlar ise, temel inançlardan korunmak amacıyla geliştirilen tampon düşüncelerdir. Örneğin yetersizlik hissi olan birinin başarısızlık korkusuyla hata yapmaktan kaçınmasıdır. Sonuç olarak; bilişsel davranış kuramında asıl amaç işe yaramayan eski kalıpları ve kuralları fark ederek bunların değiştirilmesi ya da esnetilebilmesidir (Özcan, Çelik, 2017). Nitekim bilişsel davranışçı kurama göre eğer ailede bir sıkıntı mevcutsa kişilerin geçmişte akrabalarından getirdiği ön kabullerden, mantık dışı inançlarından, kendisi ile ilgili ön yargılarından kaynaklanmaktadır. Kişi bu mantıksız inançları

yok edip yerine sağlıklı olanlarını koyduğu zaman ideal bir aile ortamına erişebilmektedir.

2.5. Stratejik Kuram

Jay Haley tarafından geliştirilen Stratejik Aile Terapisi, aile içindeki güç dengeleri, hiyerarşik yapı ve iletişim örüntüleri üzerine odaklanan yapısal bir yaklaşımdır. Bu modelde terapist, sorunun işlevsel boyutlarını analiz ederek kısa süreli ve doğrudan müdahale teknikleriyle çözüm odaklı stratejiler geliştirir (Haley, 1992). Stratejik kurama göre, aile içindeki tüm davranışlar, mevcut hiyerarşik düzenin bir yansımasıdır ve bu düzenin bozulması, aile sınırlarının belirsizleşmesine ve işlevselliğin azalmasına yol açar. Bu nedenle, sağlıklı bir değişim süreci için öncelikle bozulmuş hiyerarşik yapının yeniden yapılandırılması gerekmektedir (Güdek, 2013). Kuram, özellikle esnek hiyerarşiye sahip ailelerin değişim süreçlerine daha kolay uyum sağladığını ve gündelik sorunları büyümeden çözümlayebildiklerini savunur (Ünal, 2013). Bu yönüyle Stratejik Aile Terapisi, hem yapısal hem de iletişimsel bozulmaların çözümüne yönelik müdahalelerde terapistte aktif bir rol yüklemektedir.

2.6. Yaşantısal Kuram

Satir (1983) ile Whitaker ve Ryan'ın (1988) temsil ettiği Yaşantısal Aile Terapisi, aile üyelerinin duygularına ve içsel deneyimlerine odaklanır. Kuram, özgünlük, duygusal ifade ve içsel farkındalığı artırarak ilişki kalitesini güçlendirmeyi amaçlar. Bu yaklaşımda en önemli husus sağlıklı iletişim becerisidir. Sağlıklı iletişim kurabilen bireyler stres ve kriz durumlarında doğru hareket ederek durumdan kolaylıkla çözüme gidebilirler (Çakıcı, 2016). Satir' e göre çiftler, kendi ebeveynlerini örnekleyerek onların davranışlarına benzer hareket ederler. Ayrıca Satir aileyi anne, baba ve çocuktan oluşan "temel üçgen" kavramıyla tanımlamakta, zaman zaman üçgenin bir ögesi olan çocuğun kendini dışlanmış hissedeceğini ifade etmektedir. Sağlıklı ailelerde eşler uyumu yakalamakta ve çocuk kendini ait hissetmektedir (Satir, 2016).

Yaklaşımın öncülerinden Yalom (2003) göre; bu kuramın en büyük avantajı ana kalmak ve geçmişe odaklanmamaktır. Kişi şimdiki zamana odaklandığında, kendine dair farkındalığı artmakta; bu da eksiklerini ve hatalarını fark etmesini kolaylaştırarak değişim sürecini hızlandırmaktadır (Karaaziz, 2020). Sonuç olarak geçmişten ziyade şimdiye odaklanmayı ilke olarak benimseyen yaşantısal

yaklaşımına göre (Satir, 1983; Ryan, 1988), mutlu evlilikler kendisini tanıyan sağlıklı bireylerin birlikteliği ile mümkün olmaktadır.

2.7. Destek Odaklı Evlilik Kuramı

John Gottman tarafından geliştirilen destek odaklı evlilik kuramı, çiftler arası pozitif etkileşimleri, empatik iletişimi ve duygusal destek davranışlarını evlilik doyumunun temel belirleyicileri olarak görür (Gottman, 2018).

Destek odaklı evlilik yaklaşımı yaşanan sıkıntıları ele alarak yeniden yapılandırma ile çözüm önerileri üzerinde çalışmakta, çiftlerin empati yapması eşlerin birbirlerine destek olması üzerine odaklanmaktadır. Aynı zamanda evlilikte eş desteğinin çiftlerin stres düzeylerini azalttığından bahsetmekte, birbirlerinden destek gören çiftlerin olumlu düşünmeye yatkın hale geldiklerini ifade etmektedir (Arıdağ vd., 2019). Nihayetinde destek odaklı yaklaşım eşlerin gerekli durumlarda empati yaparak birbirlerine destek olmalarını ve yaşanan sıkıntıları bu şekilde bertaraf etmelerinin evlilikte memnuniyeti artıracığını iddia etmektedir.

2.8. Gelişimsel Kuram

Ellyn Bader ve Peter Pearson tarafından geliştirilen Gelişimsel Çift Terapisi Modeli, çiftlerin ilişkilerinde gelişimsel aşamalardan geçtiklerini ve bu aşamaların belirli görevleri içerdiğini öne sürer. Uyum, bu görevlerle başa çıkabilme yetisiyle ilişkilendirilir (Bader & Pearson, 2013).

Gelişimsel yaklaşım temellerini ebeveyn, çocuk ve ailelerin görev ve sorumlulukları değişimi odağında üç ana temel üzerine inşa etmektedir. Bu değişim zamanları aileler için stres zamanları olarak görülmektedir. Bu değişimleri gerekli şekilde atlatabilen aileler güçlenerek bir sonraki aşamaya geçebilmektedir. Sağlıklı, işlevsel ailelerin kesin sınırları, uygun hiyerarşik yapıları ve kombinasyonları olur. Bu sınırlar onların hayatlarının her aşamasında kolay adapte olmalarına yardımcı olurlar (Ünal, 2013).

Tablo 1.1: Aile Yaşam Döngüsü Evreleri

Evreler		Duygusal Geçiş	Gerekli Aile Değişimleri
Evre 1	Evden Ayrılma: Genç Yetişkin	Duygusal ve ekonomik sorumluluk alma	Aile merkezinden kendini ayırıştırma, yakın akran ilişkilerin gelişimi, kendi

			ekonomisini kurma, geniş aile ile ilişki düzenleme
Evre 2	Yeni Çift	Yeni sistemi yorumlama	Evlilik sistemine uyum
Evre 3	Çocuklu genç aile	Çocukların sisteme Kabulü	Çocuk ve ev halkı görevlerine bağlanma, Büyüklerle ilişkileri düzenleme, Ebeveyn çocuk ilişkisini ayırma, kariyer ve evliliğe odaklanma
Evre 4	Ergen aile	Aile sınırlarının büyüklerin incinirliği ve ergenlerin bağımsızlığıyla esnemesi	Çiftlerin aile sisteminde güncellenmesi, büyüyen çocuklar ve aile arasında ilişkilerin gelişimi
Evre 5	Kendi geçimini sağlayan çocuklar (boş yuva)	Aile içi giden gelenleri Kabul	Büyüklerin vefatı ya da muhtaçlığı, Psikolojik olarak gerilemeyle çift olarak fonksiyon görme ve kendini idame ettirme
Evre 6	Geç yaşamdaki aile kurgusu	Kuşak rollerinin değişimini onaylama	Orta kuşağın rollerini destekleme, eş kardeş büyüklerin kaybıyla ilgilenme, kendi ölümüne hazırlık

Kaynak: (McGoldrick & Carter, 2003).

Sonuç olarak; kuram aileye bir insanın doğup büyüüp gelişmesi gibi yaklaşarak, aileyi gelişimsel süreçlere ayırmakta ve bu şekilde ailenin her dönem işlevinin farklılaştığını ve bireylerde standart davranışlar yerine içerisinde buldukları döneme göre hareket etmelerinin sağlıklı olacağını savunmaktadır.

2.9. Karşılıklı Bağımlılık Kuramı

Karşılıklı Bağımlılık Kuramı, bireylerin romantik ilişkilerde birbirlerine olan bağımlılık düzeylerinin, ilişki doyumu ve bağımlılık üzerinde belirleyici rol oynadığını savunur. Thibaut ve Kelley (2017) tarafından geliştirilen bu kuram, bireylerin ilişkilerindeki maliyet-kazanç dengesi ve karşılıklı etkileşimler doğrultusunda karar verdiklerini öne sürer. Kurama göre ilişkiden alınan doyum ile ilişkiye olan bağımlılık aynı şey değildir (Koyuncu, 2019). İlişki doyumu, bireyin ilişkiye dair tüm olumlu ve olumsuz duygularının toplamı ve ihtiyaçlarının karşılandığını düşünmesidir; bağımlılık ise ilişkinin geleceğine güvenmesi ve eşine olan bağlılığıdır. Bir bireyin doyum düzeyi düşük olsa da bağımlılık düzeyi yüksek olduğunda ilişkisini devam ettirebilmektedir. Bunun neticesinde bireyler ödül ve bedel görebilmektedir (Halat, 2009). Ödül ilişkide

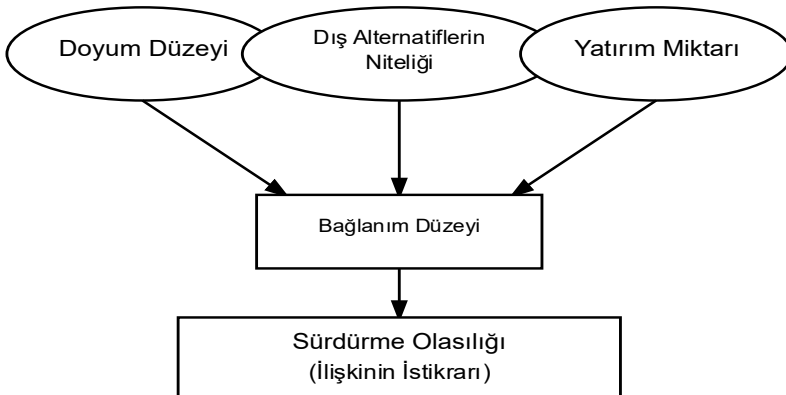
doyum ve hazzı besleyen öge iken, bedel ise bireyi aşağı çeken olumsuzluklardır. Ödüller bedellerden fazla olduğu sürece ilişki devam edebilmektedir. Kişiler ödülü bol, takdiri daha fazla olan ilişkiyi cezası çok olana göre tercih etmektedirler (Koca, 2013). Evlilikte çiftlerin karşılıklı etkileşimine odaklanan kuram, doyum düzeyi ve bağımlılık düzeyi kavramları çerçevesinde gelişmekte bu minvalde ilişkisinin gidişatına yön vermektedir.

2.10. Yatırım Modeli Kuramı

Yatırım Modeli Kuramı, bireylerin bir ilişkiye olan bağlılığını yalnızca doyum değil; aynı zamanda ilişkiye yapılan yatırımlar ve daha iyi bir alternatifin olup olmaması gibi değişkenlerle açıklar. Kuram, Caryl Rusbult (1980) tarafından geliştirilmiş ve romantik ilişkilerin devamlılığını açıklamada yaygın biçimde kullanılmıştır.

Rusbult'un (1980) yatırım modeline göre, bireylerin bağlanım düzeylerinin seviyesi bireyin mevcut içerisinde yaşadıkları ilişkinin sürekliliğini belirler. Bu modele göre, bir ilişkinin sürmesi; duygusal bağ, yapılan yatırımlar, elde edilen kazanımlar, katlanılan bedeller ve ilişki dışındaki alternatiflerin durumu ile belirlenir. Yatırım modelinin diğer önemli gördüğü nokta ilişkiye yapılan yatırım miktarı, fertlerin ilişkiye ayırdıkları zaman, emek, maddi öğeler, hatıralar gibi ilişkiye değer katan kavramlardır. Nitekim yatırım miktarı bireyin ilişkisine zaman, çaba, maddi şeyler ve paylaşılan anılar gibi ilişkiye kattığı şeyler ilişkinin bitmesi halinde kaybedeceği şeyler olarak görülmektedir (Halat, 2009).

Şekil 1.1: Yatırım Modelinde Bağlanım Süreçleri

Kaynak: (Rusbult, Martz, & Agnew, 1998).

Nihayetinde bu modele göre, ilişki doyumu yüksek, yaşadığı ilişkisine daha fazla yatırım yapan ve ilişki dışı seçenekleri olumsuz gören bireylerin romantik ilişkilerine bağlılımları daha fazla olduğundan bu durum ilişkinin devamlılığını etkilemektedir. Bu modele göre ilişkilerin istikrar durumu önceden tahmin edilememektedir (Hovardaoğlu, 1996).

2.11. İletişim Kuramı

Watzlawick vd., (1971) tarafından geliştirilen iletişim kuramına göre; aile sisteminin varlığını sürdürebilmesi için hem iç hem dış iletişim kanallarının açık olması gerekir. Bu şekilde aile çevresinden bilgi sahibi olup kendi iç sistemleri arasında etkileşim, kontrol ve değişim sağlayabilmektedir. Davranış ve mesajların anlamları onu kullanan bireylere özel olarak yeniden anlamlandırılmaktadır. Bu bağlamda iletişim ikisinde de aynı derecede önemli olan hem sözel hem de sözel olmayan şekilde yeniden anlamlandırılabilir (Ünal, 2013). Bu kurama göre iletişimle ilgili temel kabuller mevcuttur. Bu temel önermeler: iletişim kurmamak mümkün değildir, iletişimin çeşitli versiyon, kapsam ve düzeyleri vardır, mesaj seremonisi kendi başına bir mana içerir, mesajlar sözlü ve sözsüz olabilir, iletişim kuran kişilerin ilişki seviyesi değişkendir (Cüceloğlu, 2002). Nitekim kuram bu temel kabuller üzerine inşa edilmiştir.

35 yılda 3 binin üzerinde çiftle araştırmalar yapan Gottman (2012) ise, geliştirdikleri yaklaşımda çiftlerde iletişimin önemine vurgu yaparak, olumsuz duygu aktarımının fazla olduğu ailelerde evliliklerinde memnuniyet seviyesinin düştüğünü ifade etmektedirler. Olumsuz duyguların olumlu duygulardan fazla şekilde aktarımının yapıldığı evliliklerde memnuniyet düşmekte, memnuniyet düştükçe evliliğin yapılandırma ihtiyacı artmaktadır (Çelik, 2018). Gottman'a (2020) göre mutlu evliliklerin en büyük gücünün iyi iletişim ve aktif dinlemedir.

Gottman'a (2023) göre ilişkileri yaralayan, eleştiri, aşağılama, savunmada kalma ve görmezden gelme (içine kapanıp iletişimi kesme) olarak, 'Mahşerin dört atlısı' dediğimiz davranış biçimleri vardır (Gottman, 2023). Mutsuz evliliklerde yaşanan sıkıntılar mutlu evliliklerde de zaman zaman yaşanmakta, fakat onlardan farklı olarak sıklık miktarı az ve yaşanan tartışmalarda olumlu sözler olumsuz sözlerden daha fazla kullanılmaktadır (Gottman, 2020). Sonuç olarak iletişim kuramına göre; evliliklerde iletişim oldukça büyük önem arz etmekte, sağlıklı iletişim olmayıp, olumsuz aktarım arttıkça evliliklerde karşılıklı

memnuniyet seviyesi düşmektedir. Aksine olumlu duygu aktarımının artması evlilikleri sürdürülebilir hale getirmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Evlilik kavramı sadece bir çiftin hayatlarını birleştirmesi anlamına gelmemekte birçok açılardan ve yönlerden toplumun ve bireylerin hayatına dokunmaktadır. Literatürde evlilik kavramı, çoğunlukla çiftlerin evlilik uyumu ile birlikte ele alınan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlilik uyumu bağlamında aile kavramı insanlık tarihi boyunca çok çeşitli aile yapıları odağında farklılaşmış olsa da ailenin, kişilerin ve toplumun gelişiminde çok mühim yeri olan sosyal bir olgu olduğu durumu değişmemiştir (Günindi, Giren, 2011). Aile yapısının toplumsal değişimle birlikte zamanla değişmesine, sosyal yapıdaki sosyo-ekonomik farklılıklar da neden olmaktadır (Bayer, 2013). Nitekim modernleşmeyle birlikte geleneksel aile yapıları sosyo-ekonomik gelişmenin önünde engel görüldüğünden aile kurumu zorunlu bir dönüşüme uğramıştır (Taşçı, 2017). Sistemin işleyişi gereği aile ve genel hayat akışı sisteme uyumlanmak zorunda kalmıştır (Söylemez, Alpear, 2022).

Evrensel düzeyde tüm aile tanımlarının ötesinde özellikle Türk toplumunda ulusal, kültürel ve dinsel değerler sisteminin etkisiyle aile kavramına özel ehemmiyet verilmiştir (Süleymanov, 2009). Bu bağlamda her ne kadar Türk toplumunun da tüm küresel etkilerle birlikte aile yapısında zamanla değişimler olmuş olsa da tamamen güncel şartlara entegre olmamıştır. Türk toplumunu Batı toplumlarından ayıran temel sosyokültürel farklardan biri, aile yapısının yalnızca çekirdek aile formuna indirgenemeyecek kadar bütünlümcü ve kolektivist bir niteliğe sahip olmasıdır. Yılmazçoban (2009), Türk ailesinin batılı tiplere benzemediğini; çekirdek yapıya evrilmiş olsa bile işlevsel anlamda “bütünlükçü” bir karakter taşıdığını ifade etmektedir. Bu durum, yalnızca aile bireyleri arasındaki yapısal ilişkilerle sınırlı kalmayıp, geniş aile üyeleriyle olan bağları, karşılıklı dayanışma biçimlerini ve kolektif sorumluluk anlayışını da içermektedir. Nitekim Hofstede’in kültürel boyutlar kuramında Türkiye’nin yüksek kolektivist skorlar alması, bireylerin sosyal kimliklerini büyük ölçüde aile, akrabalık ve yakın çevre ilişkileri üzerinden tanımladığını göstermektedir (Hofstede, Hofstede & Minkov, 2010).

Evlilik ve aile kavramlarına ilişkin kuramsal yaklaşımlar genel olarak değerlendirildiğinde, her bir kuram farklı bir boyuta odaklanarak evlilik

ilişkinin anlamaya çalışmaktadır. Sistem yaklaşımı, aileyi etkileşim içinde olan bir bütün olarak ele alırken, bu sistemin bir parçasındaki değişimin tüm yapıyı etkilediğini savunur. Bowen'ın aile sistemleri yaklaşımı, bireyin yaşadığı sorunların geçmiş kuşaklardan miras alınan duygusal süreçlerle ilişkili olduğunu öne sürmektedir. Karşılıklı bağımlılık kuramı, çiftler arası duygu etkileşimi ile ödül-ceza mekanizmaları üzerinden ilişki dinamiklerini açıklamaktadır. Davranışçı yaklaşım, gözlenebilir davranışların ilişkisel doyum üzerindeki etkisine; bilişsel davranışçı yaklaşım ise bireylerin irrasyonel inançlarının evlilik ilişkilerine yansımaya odaklanmaktadır. Yapısal yaklaşım, aile içindeki roller ve sınırların toplumla olan etkileşimine vurgu yaparken; stratejik yaklaşım, aile içindeki güç dengelerini düzenlemeye yönelik müdahaleleri esas alır. Yatırım modeli, evliliğin devamlılığını bireylerin yaptığı maddi ve manevi yatırımlar üzerinden değerlendirir. Yaşantısal yaklaşım, bireyin kendilik algısı ve duygusal ifade becerilerinin aile içi iletişime katkısını temel alır. Gelişimsel yaklaşım ise aile yaşam döngüsü içerisindeki evreleri ve bu evrelere özgü geçiş süreçlerini inceler. Destek odaklı yaklaşım, eşlerin birbirine sağladığı duygusal desteğin evlilik doyumuna katkısını vurgularken; iletişim kuramı, özellikle dil, üslup ve olumlu duygu aktarımının önemine işaret eder. Bunların yanı sıra öğrenme kuramı, sevginin evrimi, kriz kuramı, üçgen sevgi kuramı, psikanalitik ve bağlamsal modeller gibi evliliğe ilişkin çok sayıda kuramsal çerçeve de literatürde yer almaktadır.

Sonuç olarak, evlilik ve evlilik uyumu, bireysel mutluluğun yanı sıra toplumsal istikrar açısından da kritik bir öneme sahiptir. Evlilik yalnızca duygusal bir birliktelik değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve hukuki yönleri olan çok boyutlu bir kurumdur. Bu çerçevede evlilik uyumu, uzun vadeli mutluluğun ve sağlıklı bir ilişkinin temel koşulu olarak değerlendirilmektedir. Uyumu yüksek olan çiftler, karşılaştıkları sorunlarla daha etkin başa çıkmakta ve ilişkilerinden daha fazla doyum sağlamaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar, evlilik ve aile kurumlarının bireysel ve toplumsal düzeyde taşıdığı önemi açıkça ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, evlilik kuramları yalnızca teorik bir çerçeve sunmakla kalmamakta; aynı zamanda uzun süreli ve sağlıklı birlikteliklerin sürdürülebilirliği için temel ilkeleri de ortaya koymaktadır.

Kaynakça | References

- Açık, Ö. (2008). "Evlilik Uyumu ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 15.
- Ahmed, B. (2024). "The dynamics of family structures in modern society: shifting patterns and evolving definitions", *Liberal Journal of Language & Literature Review*, 2(01), 55-56.
- Akar, H. (2005). "Psikiyatrik Yardım Talebi Olanlar ile, Yardım Talebi Olmayan ve Boşanma Aşamasında Olan Çiftlerde; Çift Uyumu ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması", (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi), İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Birimi.
- Akpınar, B., & Kırılıoğlu, M. (2020). "Bazı değişkenler açısından evlilik uyumunun incelenmesi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun evlilik uyumuna etkisi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(2), 736-746.
- Aktaş, S. (2009). "Eşlerden Birinin Kaygı Düzeyi ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 34.
- Arıdağ, N. Ç. Ve diğerleri (2019). "Eş Desteğinin Evlilik Doyumu ve Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisi," *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019, 18/71, s. 1016.
- Bacanlı, H. (2001). 'Eş Tercihleri', *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2/15, s. 7-16 .
- Bader, E., & Pearson, P. (2013). *In Quest of the Mythical Mate: A Developmental Approach to Diagnosis and Treatment in Couples Therapy*, Routledge.
- Balogun, S., & Aruoture, E. (2025). "Healing the Nation from the Inside Out: The Role of Home and Family in National Development", *Caritas Journal of Psychology and Behavioural Sciences*, 3(1).
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social Learning Theory* (Vol. 1, pp. 141-154), Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

- Batıgün, A.D., Sunal, A.B. (2017). “TV Dizilerinde Yer Alan Karakterlerle Kurulan Parasosyal Etkileşim: Evlilik Doyumu, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyodemografik Değişkenler Açısından Değerlendirme”, *Türk Psikoloji Dergisi*, 32/79, s. 54.
- Baucom, D. H., Epstein, N. B., LaTaillade, J. J., & Kirby, J. S. (2008). Cognitive-Behavioral Couple Therapy, in *Clinical Handbook of Couple Therapy*, 4, 31-72.
- Bayer, A. (2013). “Değişen Toplumsal Yapıda Aile”, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4, IV/8.
- Beck, A. T. (1979). *Cognitive Therapy and the Emotional Disorders*, Penguin.
- Bedir Akpınarlı, B., & Eryücel, S. (2024). “Marital Adjustment, Spiritual Well-Being, and Locus of Control in Married Couples”, *Religions*, 15(11), 1376.
- Beşpınar, F.U. (2006). “Toplumsal Cinsiyet ve Aile, Türk Aile Yapısı Araştırması, Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler, Öneriler”, *Araştırma ve Sosyal Politika Serisi*, 7, 2014, s. 234-276.
- Beyoğlu, F., Atlı, A. (2014). “İnönü Evlilik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri”, *Ege Eğitim Dergisi*, 15/2, s. 399.
- Bowen, M. (1993). *Family Therapy in Clinical Practice*, Jason Aronson.
- Bulut, I. (1992). *Ruh Sağlığının Aile İşlevlerine Etkisi*. Ankara: Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler, Ankara, Müsteşarlığı Yayınları.
- Cherlin, A. J. (2004). “The deinstitutionalization of American marriage”, *Journal of Marriage and Family*, 66(4), 848-861.
- Cüceloğlu, D. (2002). *Yeniden İnsan İnsana*, İstanbul, Remzi Kitabevi, s. 19.
- Çağ, P., Yıldırım, İ. (2013). “Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4, s. 39.
- Çakıcı, B. (2016). “Görücü Usulü Evlenen Çiftler İle Flört Ederek Evlenen Çiftler Arasındaki Evlilik Sonrası Evlilik Dinamiklerinin Karşılaştırılması”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 6.

- Çelik, M. (2018). "Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Yaşam Doymu Ve Tükenmişlik Düzeylerine Göre İncelenmesi", *SDU International Journal of Educational Studies* , 5/2, s. 40-52.
- Demirbilek, M. (2016). "Aile Danışmanlığı: Bir Uygulama Örneği", *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10/2, s. 109-120.
- Didehban, R., & Mohebi Nouredinvand, M. (2025). "The Effectiveness of Positive Couple Therapy on Marital Adjustment and Marital Fusion in Couples with Marital Conflicts", *International Journal of Education and Cognitive Sciences*, 120-127.
- Erbek, E. (2005). "Evlilik Uyumunu", *Düşünen Adam*, 18/1, s. 39-47.
- Fincham, F. D., & Beach, S. R. (2010). "Marriage in the new millennium: A decade in review", *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 630-649.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*, Çev. K. Özel, O. Turhan ve B. Bayar, Ankara, Ayraç Yayınevi, s. 148.
- Gladding, S.T. (2014). *Family Therapy. History, Theory and Practice*, Pearson, s. 208.
- Glasser, W., Glasser, C. (2007). *Eight Lesson for A Happy Marriage* Harper, New York, s. 101.
- Gottman, J. (2012). *Why Marriages Succeed or Fail*, A&C Black.
- Gottman, J. (2018). *The Seven Principles for Making Marriage Work*, Hachette UK.
- Gottman, J. (2023). *What Predicts Divorce?: The Relationship Between Marital Processes and Marital Outcomes*, Routledge.
- Gottman, J. M. (2000). *Marital Therapy: A Research-Based Approach. Assessing a Marriage*, California: Gottman Institute.
- Gottman, J.M. (2020). "Marriage Clinic: A Scientifically Based Marital Therapy", *Norton Professional Books Hardcover*, s. 15.
- Güdek, K. (2013). *Birey, Aile ve Sosyal Çalışma*, Nobel Tıp Kitabevi.
- Güleç, S., & Uzun, B. (2024). "Predictors of marital satisfaction: perfectionism, forgiveness, happiness and big five personality traits", *Current Studies in Social Sciences IX*.

- Gülgör, F., Tortop, H.S. (2018). "Evlilik Uyumu: Üstün Yetenekli Bireylere Bakış", *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 5/2, s. 48.
- Gültekin, D.T., Parlar, H. (2019). "Evlilik Öncesi Sürecin Kadınlardaki Evlilik Doyumuna Etkisi", *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 2/1, s. 38-56.
- Günindi, Y., Giren, S.Y. (2011). "Aile Kavramının Değişim Süreci ve Okul Öncesi Dönemde Ailenin Önemi". *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, s. 349-361.
- Halat, M. I. (2009). "Yatırım Kuramı Bağlamında Evli Çiftlerde Uyum, Nedensel ve Sorumluluk Yüklemeleri ile Yalnızlık Arasındaki Bağlantılar", (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 14-68.
- Haley, J. (1992). *Problem-Solving Therapy*, John Wiley & Sons.
- Hallaç, S., & Öz, F. (2014). "Aile kavramına kuramsal bir bakış", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153.
- Hashemi, S. F., Hamzehgardeshi, Z., Nataj, A. H., & Ganji, J. (2024). "Factors associated with marital adjustment in couples: A narrative review", *Current Psychosomatic Research*, 2(2), 73-86.
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Cultures et Organisations: Nos Programmes Mentales*, Pearson Education France.
- Hovardaoğlu, S. (1996). "Sosyal Mübadele: Evlilikle İlgili Değerlendirmelere Etkisi", *Türk Psikoloji Dergisi*, 1/36, s. 12-24.
- Howe, T. R. (2017). *Marriages and Families in the 21st Century: A Bioecological Approach*, Sage Publications.
- İkizoğlu, G. (2019). "Bilişsel Davranışçı Kuramda Çift Terapisi", *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 2/4, s. 59-69.
- Jacobson, N. S., & Margolin, G. (2019). *Marital Therapy Strategies Based on Social Learning & Behavior Exchange Principles*, Routledge.
- Kalkan, M., Ersanlı, K. (2008). "Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımına Dayalı Evlilik İlişisini Geliştirme Programının Evli Bireylerin Evlilik Uyumuna Etkisi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8, s. 963-986.

- Kara, A., & Ümmet, D. (2021). “Evli kadınlarda evlilik uyumu ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi”, Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi, 4(2), 233–244.
- Karaaziz, M (2020). Yaşantısal Grup Psikoterapisinde Yalom Perspektifinden “Şimdi ve Burada” İlkesi Üzerine Bir Derleme”, KKTC, Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi, 3/1, 414-419. s. 417.
- Kır, İ. (2011). “Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10/36, s. 384.
- Koca, D. A. (2013). “Bir Aile Eğitim Programının Evli Annelerin Evlilik Doyumu, Evlilikte Sorun Çözme Becerisi Ve Psikolojik İyi Oluşuna Etkisi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, s. 19.
- Koyuncu, A.B. (2019). “Evli Bireylerde Öznel Mutluluk ve İlişkisel Mutluluğun Evlilik Doyumuna Etkisi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü s. 31-40.
- Kurt, İ.E. (2018). “Evlilik Kalitesi Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması”, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 27/2, s. 85.
- Liu, C., Wang, S., & Xie, H. (2024). “Marital adjustment and children's early learning behaviors: The mediating role of maternal involvement and parenting”, *Family Relations*, 73(3), 1781–1798.
- Majedi, S., & Majidi, M. (2025). “Predicting Marital Adjustment and Quality of Life Based on Self-Concept and Self-Efficacy in Women Seeking Cosmetic Surgery”, *Psychology of Woman Journal*, 6(1), 10–18.
<https://doi.org/10.61838/kman.pwj.6.1.2>
- McGoldrick, M., & Carter, B. (2003). The Family Life Cycle, in *Normal Family Processes: Growing Diversity and Complexity*, 17, 375–398.
- Minuchin, S. (2018). *Families and Family Therapy*, Routledge.
- Navarra, R. J. (2018). “Sound relationship house in Gottman method couples therapy”, *Encyclopedia of Couple and Family Therapy*, 2753–2755.
- Nazlı, S. (2020). “Psikoanalitik Aile Danışması Kuramı (Bowen).”
acikders.ankara.edu.tr (Çevrimiçi) 14.06.2020.

- Nichols, M. (2013). Aile Terapisi Kavramlar ve Yöntemler, İstanbul, Kaknüs, s. 145.
- Nwanmuoh, E. E., Dibua, E. C., & Friday, E. C. (2024). "Implication of extended family culture in African nations on youth development: Evidence from Nigeria", *International Journal of Public Administration and Management Research*, 10(2), 82-90.
- Özabacı, N. ve Erkan, Z. (2017). Aile Danışmanlığı. Kuram ve Uygulamalara Genel Bir Bakış, Ankara, Pegem, s. 4-6.
- Özcan, Ö., Çelik, G.G. (2017). "Bilişsel Davranışçı Terapi", *Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics*, 3/2, 117.
- Özgülven, İ.E. (2000). Evlilik ve Aile Terapisi, Ankara, PDREM Yayınları.
- Özgülven, İ.E. (2014). Evlilik ve Aile Terapisi, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özüğurlu, K. (1996). Evlilik Raporu, Altın Kitaplar Basımevi, s. 20.
- Pehlivan, K. (2006). "Psikiyatrik Kadın Hastalarda Evlilik ve Ebeveyn Olma: Bir Gözden Geçirme", *Düşünen Adam Dergisi*, 19/3, 2006, s. 143-154.
- Pollak,R., Lundberg, S. '. (2015) The Evolving Role of Marriage : 1950-2010', *The Future of Children*, 25/2, s. 29-50.
- Rusbult, C. E. (1980). "Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model", *Journal of Experimental Social Psychology*, 16(2), 172-186.
- Rusbult, C.E. vd., ("(1998The Investment Model Scale: Measuring Commitment Level, Satisfaction Level, Quality of Alternatives, and Investment Size", *Personal Relationships*, 5, s. 360.
- Sabatelli, R.M. (1988). "Measurement Issues in Marital Research: A Review and Critique of Contemporary Survey Instruments", *Journal of Marriage and the Family*, 50, s. 891-915.
- Santos, C., Costa, M. E., Pedro, J., Higginbotham, B. J., & Martins, M. V. (2024). "Marital adjustment in remarriage: A systematic review", *Family Transitions*, 65(4), 291-322.

- Sarı, İ. (2017). Türklerde Evlenme Gelenekleri, İstanbul, Net Medya Yayıncılık, s. 95.
- Sarıcı, M. (2016). "Aile İçi Mutluluk İle Ortaokul Öğrencilerinin TEOG Sınavı Başarısı Arasındaki İlişki". Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Liderlik Algı Düzeyi, EYFOR 5. Eğitim Yönetimi Forumu Tam Metin Bildiri Kitabı, s. 6.
- Sat, M.Y. (2020). "Topluluk İçi ve Topluluk Dışı Evlilik Yapan Bireylerin Evlilik Doyumu, Evlilik Uyumu ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 11-22
- Satir, V. (1983). Conjoint Family Therapy (Revised and Expanded), Science and Behavior Books, Inc.
- Satir, V. (2016). Temel aile terapisi (S. Yeniçeri, Çev.). Beyaz Yayınları.
- Saxton, L. (1982). "The Nature of Marriage, The Individual, Marriage, and the Family", Wadsworth Publishing Company Belmont, California A Division of Wadsworth, Marriage, s. 216.
- Söylemez, S.Ş., Alpar, B.I. (2022). "İş-Yaşam Dengesi Arayışında Japonya: İş, Aile ve Yaşam Alanlarına Dair Bir Değerlendirme", Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 82, s. 1.
- Spanier, G.B. "Measuring Dyadic Adjustment: New Scales for Assessing Quality of Marriage and Similar Dyads". Journal of Marriage and the Family, 38, s. 15-28.
- Stanley, S. M., Rhoades, G. K., & Markman, H. J. (2006). "Sliding versus deciding: Inertia and the premarital cohabitation effect", Family Relations, 55(4), 499-509.
- Stanley, S.M., Amato, P.R., Johnson, C.A. ve Markman, H.J., (2006). Premarital Education, Marital Quality and Marital Stability: Findings from A Large, Random Household Survey, Journal of Family Psychology, 20/1, 2006, s. 117-126.
- Süleymanov, A. (2009). "Çağdaş Türk Toplumlarında Aile ve Evlilik İlişkileri", Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, 5/17, 2009, s. 7-8.

- Şener, A., Terzioğlu, G. (2008). “Arkadaşlık ilişkilerinin Evlilik Uyumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi”, Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırma E-dergisi, s. 2
- Şener, A., Terzioğlu, G. (2002). Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması, Ankara, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Tarhan, N. (2012). Evlilik Psikolojisi, İstanbul, Timaş Yayınları.
- Taşçı, F. (2017). Sosyal Politika Ahlakı, İstanbul, Kaknüs Yayınları, s. 251.
- Thibaut, J. W. (2017). The Social Psychology of Groups, Routledge.
- Tutarel, Ş.K., Çabukça, F. (2002). "Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu İle İlişkisi", Aile ve Toplum Dergisi, 5/2, s. 7.
- Uzel, A. (2015). "Evlilik ilişkisi içerisinde çiftler arasında cinsel doyumun, evlilik uyumu ve benlik saygısı üzerindeki etkilerinin incelenmesi", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 55.
- Ünal, Ö., Akgün, S. (2019). "Yakın ilişkilerde mizah tarzları, evlilik uyumu ve evlilik doyumu ilişkisi", Nesne Psikoloji Dergisi, 7/15, s. 184-200.
- Ünal, S. (2013). “Sistemik Aile Terapilerinde Temel Kavramlar”, Malatya, Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics 2013,6/1, s. 35-36.
- Üstündağ, A. (2014). “Yapısal Aile Danışmanlığı ve Bir Olgu Örneği”, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 14/33, s. 113-126.
- Watzlawick, P., Beavin, J. H., & Jackson, D. D. (1971). Pragmatica della Comunicazione Umana, Astrolabio, Roma.
- Whitaker, C. A., & Ryan, M. O. (1989). Midnight Musings of a Family Therapist.
- Yalom, I. (2003). Kısa Süreli Grup Terapileri, Zeliha İyidoğan Babayigit (Çev.), İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Yavuzer, H. (2012). Aile ilişkileri ve Çocuk, Evlilik Okulu, İstanbul, Remzi Kitabevi, s. 164-172.
- Yıldız, Y. (2020). “Amerikan Güzeli’ Filminin Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi ve Bilişsel Terapi’nin Bazı Kavram ve Görüşleri Açısından İncelenmesi”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16/1, s. 221.

Yılmaz, A. (2001). "Eşler Arasındaki Uyum, Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar", Aile ve Toplum, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi, 4/1, s. 50.

Yılmazçoban, A.M. (2009). "Evlilik Öncesi İlişki Sürecinde Görücü Usulü ve Flört", Ailede Sevgi Eğitimi, ed. Süleyman Doğan, İstanbul, Selis Kitaplar, s. 123.